

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

- Kannatamme esitettyä lakimuutosta luonnonarvomarkkinoiden käynnistämiseksi, vaikka sinne jää puutteita esimerkiksi avoimuuden osalta
- Hyvä että ennallistamissuunnitelmaan lisättiin valitusoikeus valtakunnallisille järjestöille
- Suden osalta olisi perusteltua säilyttää suden tiukka suojele kansallisesti luonnonsuojelulainsäädännön puolella

13 a § Kansallinen ennallistamissuunnitelma ja 134 § Muutoksenhaku

Luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä, että EU:n ennallistamisasetuksen kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta lisätään kirjaus luonnonsuojelulakiin.

On tärkeää että lakiin lisättiin valtakunnallisella tasolla toimiville ympäristöjärjestöille oikeus valittaa valtakunnallisen tason suunnitelmasta. Tämä edistää perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Hallituksen esityksen mukaan *“Ennallistamisasetuksen 14 artiklan 20 kohdan mukaisesti ennallistamissuunnitelman valmistelu olisi avointa, läpinäkyvää, osallistavaa ja toimivaa ja yleisölle, mukaan lukien kaikki asianmukaiset sidosryhmät, annettaisiin varhaisessa vaiheessa tosiasiallinen mahdollisuus osallistua valmisteluun.”*

Järjestöt on jätetty Suomessa pois kansallista suunnitelmaa valmistelleista teemaryhmistä totutusta käytännöstä poiketen. Tämä on ollut perusteltua projektin laajuuden ja aikataulujen vuoksi, mutta on heikentänyt järjestöjen osallistumismahdollisuuksia. Merkittäviä päätöksiä esimerkiksi valmistelun [reunaehdoista](#) on tehty kokonaan ilman sidosryhmien kuulemista.

68 § Luvun soveltamisalaan kuuluvat eliölajit

Esitys sisältää suden suojeleaseman heikentämisen. Hallituksen esityksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että

“Suden suojeleasemaa ei olisi välttämätöntä muuttaa vaan Suomella olisi jäsenvaltiona oikeusdirektiivin (EU) 2025/1237 resitaalin 6 mukaisesti pitää voimassa tai toteuttaa tiukempia suojatoimenpiteitä, kunhan ne ovat sopusoinnussa perussopimusten kanssa. Direktiivillä hyväksytyn muutoksen sitä estämättä Suomi voisi säilyttää suden suojeleaseman direktiivillä täysin rauhoitettujen eläinlajien kanssa samalla tasolla.”

Viitatussa EU:n päätöksessä todettiin: *”(6) Direktiivillä 92/43/ETY mahdollistetaan ympäristöalan säädöksenä se, että jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai toteuttaa tiukempia suojatoimenpiteitä, kunhan ne ovat sopusoinnussa perussopimusten kanssa, kuten Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 193 artiklassa määrätään. Sen vuoksi direktiiviä 92/43/ETY soveltaessaan jäsenvaltiot saavat edelleen, tällä direktiivillä hyväksytyn muutoksen sitä estämättä, säilyttää suden suojeleaseman sellaisella suojelelun tasolla, josta säädetään täysin rauhoitettujen eläinlajien osalta.”*

Komissio on selventänyt tätä menettelyä COREPERissä 15. – 16.4.2024 lausumallaan: *“In case Member States intend to maintain a higher protection level of the wolf at national level, this should be signaled at the time of the notification of their transposition measures to the Commission. This does not require adopting any specific legal instrument.”*

Suomessa metsästyslakia ja sen alaisia asetuksia muutettiin suden kiintiömetsästyksen mahdollistamiseksi. Metsästys on hyvin laajamittaista: kiintiö oli 100 yksilöä ja saalis 81 sutta ja 4 koirasutta, kun lajin kanta ennen viime kesän lisääntymiskautta oli noin 430. Sen päälle tulevat vielä vahinko- ja vaaraperusteiset poikkeusluvut sekä poliisin päätökset (2025 koko maassa yhteensä n. 150 Riistakeskuksen poikkeuslupapäätöstä). Näiden kaikkien yhteisvaikutuksella on merkitystä suden suotuisalle suojelun tasolle, jonka saavuttaminen saattaa vaikeutua. Laji oli viimeisessä vuoden 2019 uhanalaistarkastelussa erittäin uhanalainen.

Näistä syistä on perusteltua säilyttää suden tiukka suojelu kansallisesti luonnonsuojelulainsäädännön puolella. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelua on toteutettu ELY-aikana ainakin yhdessä tuulivoimahankkeen töiden ajoitusta koskeneessa päätöksessä. Tätä hyvää käytäntöä olisi sudella syytä jatkaa. Mutta jos lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suoja nyt poistuisi, se heikentäisi suden suojelutilannetta entisestään. Lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelun puute on ongelma myös monella muulla metsästyslain ja kalastuslain uhanalaisellakin lajilla. Nämä lait säätelevät vain niiden pyyntiä, mutta eivät niiden elinympäristön suojelua. Tähän asiaan tulee palata jatkotyössä.

Luonnonsuojeluliitto esittää, että susi säilytettäisiin luonnonsuojelulaissa ja -asetuksessa tiukasti suojeltuna lajina. Luonnonsuojelulain 78.1 §:ssä susi voitaisiin mainita erikseen: “Luontodirektiivin liitteen IV a mainitut eläinlajit sekä susi ja...” Luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 7 susi voitaisiin mainita erikseen: “Lisäksi tätä asetusta sovelletaan kansallisesti suteen *Canis lupus*.” Koska susi kuuluu koko maassa luontodirektiivin liitteeseen V, nämä lähinnä pesimäpaikan suojaa koskevat säännökset voisivat Luonnonsuojeluliiton mielestä olla voimassa koko maassa eli sekä poronhoitoalueella että sen eteläpuolella.

11 Luku. Luontoarvojen tuottaminen ja vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

Luonnonsuojeluliitto näkee luonnonarvomarkkinoiden kehittämisen tärkeänä ja tarpeellisena toimenpiteenä luontokadon pysäyttämiseksi. Tätä työtä tehdään käytännössä jo Luonnonsuojeluliittoon kuuluvan Ilmari Räsäsen säätiön pilottihankkeessa, jossa tuotetaan ennallistamalla luonnonarvohehtaareita myyntiin.

Samalla haluamme huomauttaa, että luonnonarvomarkkinat ovat vain yksi osa luontotoimien kokonaisuutta. Yksityisen sektorin rahan ohjaaminen luonnonsuojelutoimiin ei poista julkisen sääntelyn tai rahoituksen tarvetta.

Pidämme hyvänä että luonnonsuojelulain mukaisten luonnonarvohehtaarien kauppa avataan kaikille halukkaille. Toivottavasti näin edesautetaan markkinoiden syntymistä ja käynnistymistä, kun samalla turvataan luonnonarvohehtaarien ja -markkinoiden laatua ja toimivuutta. Hiilimarkkinoilta opitun perusteella uskottavien toimien on oltava pysyviä ja lisäksi sekä vältettävä kaksoislaskentaa.

Nyt esitetyin muutoksin edellä mainittuja ei pystytä vielä turvaamaan. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että myös kaikkien vapaaehtoisten hankkeiden sisällyttäminen avoimeen rekisteriin olisi tarpeen esimerkiksi kaksoislaskennan riskin välttämiseksi. Samoin kaikkien tuotettujen luonnonarvohehtaarien pysyvyyden varmistaminen on tärkeää markkinoiden uskottavuuden takaamiseksi.

Lieventämishierarkia

On hyvä, että lakiin lisätään kirjaus lieventämisshierarkiasta, vaikka on riski että yleislaatuisten kirjauksen vaikutus jää vähäiseksi. Kirjaus kuitenkin tuo lievennyshierarkian ajatusta lakiin, vaikka hyvin rajatusti: kestävyysraportointiin velvollisten yritysten piiri on Suomessa varsin pieni.

Ellei mitään velvollisuutta lievennyshierarkian noudattamiseen ole, saattaa olla riski että yritysten ympäristövaikutusten vähentäminen hidastuu. Lieventämishierarkian avulla pienennämme riskiä siitä, että avointen luonnonarvomarkkinoiden kautta luomme instrumentin, joka kokonaisuudessaan hidastaa luontokadon pysäyttämistä sen nopeuttamisen sijaan. Lieventämishierarkiaa tulisi soveltaa myös vapaaehtoisten ekologisten kompensaatioiden osalta.

Viherpesun mahdollisuus liittyy erityisesti luonnonarvokauppaan liittyviin väittämiin ja viestintään. Hiilimarkkinoiden suhteen tilannetta selkeytettiin ministeriön julkaisemalla oppaalla markkinoihin liittyvistä väittämistä. Viestintään liittyy riskejä myös nyt, kun samalla kehyksellä tehdään lain mukaista vapaaehtoisia kompensaatioita ja luonnonarvokauppaa. Lisäksi on todennäköistä, että näiden rinnalle syntyy myös muitakin vastaavia toimijoita ja markkinoita. Erojen hahmottaminen voi olla haastavaa. Siksi vastaavalle oppaalle olisi tarvetta luonnonarvomarkkinoiden puolella.

Jatkotyöstä

Jatkotyössä Luonnonsuojeluliiton mielestä ekologinen kompensaatio pitäisi tehdä pakolliseksi. Ensimmäisessä vaiheessa se voitaisiin jo nyt sisällyttää luonnonsuojelulain mukaisiin poikkeuslupiin muuallakin kuin Natura 2000 -alueilla (joilla tämä velvoite on jo luontodirektiivin kautta voimassa). Luonnonsuojelulain mukaisia poikkeuslupia selvitettiin uuden luonnonsuojelulain valmistelussa. Niitä ei anneta vuosittain monta kymmentä. Ilman kompensaatiovelvoitetta niissä ei kuitenkaan toteudu aiheuttaja maksaa -periaate.

Tärkeää on varmistaa, että myös valtion laitokset voisivat jatkossa ostaa luonnonarvohehtaareita ja tehdä ekologista kompensaatiota. Nyt siihen on ollut halua esimerkiksi joissakin infrahankkeissa. Mutta koska asiasta ei ole laissa riittävästi säädetty, kustannukset eivät ole menneet päätöksenteossa läpi.

Lopuksi pidämme äärimmäisen tärkeänä, että ympäristön- ja luonnonsuojelun riittävät viranomaisresurssit turvataan. Virastouudistus ja viimeaikaiset valtion rahoitusleikkaukset herättävät huolen riittävistä resursseista viranomaispuolella luonnon ennallistamis- ja suojelutoimien toteuttamiseen. Viranomaisresurssit avointen luonnonarvomarkkinoiden vaatimien luonnonarvohehtaarien varmentamiseen ja rekisterien ylläpitoon on varmistettava, eikä toiminta saa olla pois muusta viranomaistyöstä. Huomattakoon, että lausuntomaksuilla voidaan rahoittaa viranomaistyötä.

Lisätietoja

- monimuotoisuusasiantuntija Liisa Toopakka, p. 040 504 2989, liisa.toopakka@sll.fi
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, p. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi